

Natuurtoets Wellerwaard

Onderzoek naar beschermde natuurwaarden

projectnr. 172707
revisie 01
april 2010

Opdrachtgever
Gemeente Noordoostpolder
Postbus 155
8300 AD EMMELOORD

datum vrijgave
19 april 2010

beschrijving revisie 01
natuurtoets

goedkeuring
M. Korthorst

vrijgave
E. Koomen

oranjewoud

	Inhoud	Blz.
1	Aanleiding	3
1.1	Wettelijk kader	3
1.2	Doel onderzoek	4
1.3	Werkwijze	5
2	Resultaten	7
2.1	Bureaustudie	7
2.2	Terreinbezoek	8
3	Toetsing effecten planontwikkeling	11
3.1	Beschrijving voorgenomen activiteit	11
3.2	Consequenties per soortgroep	12
3.2.1	Vogels	12
3.2.2	Zoogdieren	13
3.2.3	Amfibieën	14
3.2.4	Planten	16
3.2.5	Overig beschermde soorten	16
3.3	Effecten EHS	16
3.3.1	Provinciaal beleid EHS	17
3.3.2	Beschrijving EHS gebied 'Casteleynsplas'	18
3.3.3	Effecten op EHS gebied 'Casteleynsplas'	18
3.4	Effecten Natura 2000-gebied Weerribben en Wieden	20
4	Conclusie	23
4.1	Zorgplicht	23
4.2	Tot slot	24
	Literatuur	25
Bijlage 1	Wettelijk Kader	

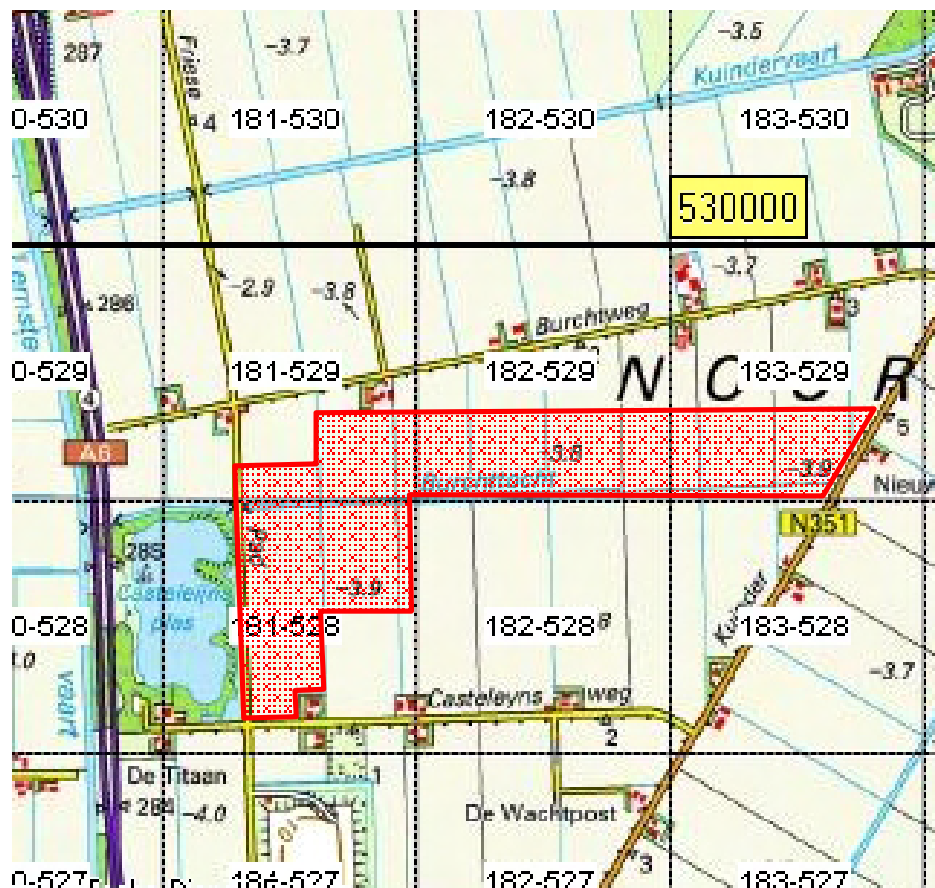
projectnr. 172707
april 2010
revisie 01

Natuurtoets Wellerwaard
Onderzoek naar beschermde natuurwaarden
gemeente Noordoostpolder

1 Aanleiding

De gemeente Noordoostpolder is voornemens om tussen Emmeloord en het Kuinderbos een natuurlijke en recreatieve corridor te ontwikkelen, eventueel gecombineerd met landgoedwonen of wonen op buitenplaatsen. Een onderdeel van deze corridor vormt de Wellerwaard, waarvoor een bestemmingsplan wordt opgesteld. Het plangebied wordt globaal begrensd door het Friese pad, de Burchtweg, de Kuinderweg en de Casteleynsweg (zie figuur 1). In het kader van de m.e.r.-procedure dient onder andere te worden gekeken naar de beschermde natuurwaarden in het plangebied. De voorliggende natuurtoets geeft inzicht in de voorkomende en te verwachte beschermde natuurwaarden in het plangebied.

Figuur 1: de ligging van het plangebied Wellerwaard.

1.1 Wettelijk kader

Natuurbeschermingswet

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet 1998) in werking getreden. Deze wet regelt de aanwijzing en bescherming van natuurgebieden die zowel voor Nederland als voor Europa van bijzondere betekenis zijn. De Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) en de Beschermde Natuurmonumenten vallen onder de bescherming van de Nb-wet 1998.

Het plangebied heeft geen beschermde status in het kader van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de Natuurbeschermingswet. Het plangebied is gelegen op enkele tientallen kilometers van de Natura2000-gebieden Weerribben en Wieden (zie paragraaf 3.3).

Conform de Natuurbeschermingswet 1998 en de Habitatrichtlijn zijn de voorgenomen ingrepen slechts toegestaan als duidelijk is dat er geen (significant) negatieve gevolgen te verwachten zijn op de instandhoudingdoelstellingen van het betreffende gebied. Als er wel mogelijk negatieve effecten te verwachten zijn, maar niet significant, dient er een verslechterings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd. Als de effecten aanvaardbaar zijn kan de provincie een vergunning verlenen voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Om schade aan de natuurwaarden waarvoor de zogenoemde Natura-2000 gebieden zijn aangewezen, te voorkomen, bepaalt deze wet dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van de habitats kunnen verslechteren of die een verstorend effect kunnen hebben op de soorten, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (artikel 19d, eerste lid). Ook plannen moeten getoetst worden op hun gevolgen voor de Natura 2000-gebieden (artikel 19j) (zie bijlage 1 voor Wettelijk Kader).

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (1990) en planologisch verankerd in het Structuurschema Groene Ruimte. De EHS bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingszones. Het hoofddoel van het ruimtelijk beleid voor de EHS is het bijdragen aan een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurlijke landschappen door bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de aanwezige bijzondere waarden en kenmerken.

In het plangebied maakt de Casteleynsplas als "Overige EHS" deel uit van de ecologische hoofdstructuur in de provincie Flevoland.

Flora- en faunawet

Vanuit de Flora- en faunawet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden van de inheemse flora en fauna. Door, voorafgaand aan ruimtelijk ingrepen, stil te staan bij aanwezige natuurwaarden, kan onnodige schade aan beschermde soorten worden voorkomen of beperkt. Indien schade niet te voorkomen is, is een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk. Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingsbesluit van kracht. Met dit besluit is geregeld dat voor algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen en geen ontheffing meer aangevraagd hoeft te worden. Wel blijft de algemene zorgplicht van kracht (zie bijlage 1 voor Wettelijk Kader).

1.2 Doel onderzoek

Het doel van de voorliggende natuurtoets is het opsporen van mogelijke strijdigheden van de voorgenomen ingrepen met de huidige natuurwetgeving. Daarnaast is onderzocht welke effecten op de natuurwaarden van het EHS gebied en het (toekomstige) functioneren van de ecologische verbindingszone te verwachten zijn.

1.3 Werkwijze

Om eventuele strijdigheden met de natuurwetgeving op te sporen dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde soorten komen in het plangebied voor? Welke status hebben deze soorten?
2. Welke invloed heeft de geplande ingreep op de (strikt) beschermde soorten in het plangebied?
3. Door welke maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen of verzacht?
4. Indien de duurzame staat van instandhouding van strikt beschermde soorten in gevaar komt, welk vervolgtraject dient dan doorlopen te worden?
5. Voor welke beschermde soorten moet een ontheffing aangevraagd worden?
6. Worden de wezenlijke kenmerken of waarden van de ecologische hoofdstructuur (significant) aangetast?
7. Zijn er (significant) negatieve gevolgen ten gevolge van de plannen te verwachten op de instandhoudingdoelstellingen van de Natura2000-gebieden Weerribben en Wieden?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn de volgende stappen doorlopen.

Stap 1. Bureaustudie

Op basis van literatuuronderzoek en verspreidingsatlassen is nagegaan of er wettelijk beschermde planten- of diersoorten in het plangebied voorkomen.

Stap 2. Terreinbezoek

Na het bureauonderzoek is een terreinbezoek gebracht aan het plangebied en de omgeving. Hierbij is, op basis van de gegevens van de bureaustudie beoordeeld voor welke soorten het plangebied daadwerkelijk een geschikte habitat biedt en daarmee welke soorten er daadwerkelijk voor kunnen komen.

Stap 3. Effectenonderzoek

Op basis van de beschrijving van de voorgenomen ingreep en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 zijn de (mogelijke) effecten (vernietiging, verstoring, versnippering) op de verwachte beschermde soorten beschreven. Voor de verwachte negatieve effecten op de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen voorgesteld. Ook eventuele effecten op de ecologische hoofdstructuur worden beschreven.

Stap 4. Conclusies en advies met betrekking tot de ontheffingsaanvraag

Op basis van stap 1 tot en met 3 zijn conclusies getrokken met betrekking tot eventuele overtredingen van verbodsbepalingen zoals genoemd in de Flora- en faunawet art. 75, en te nemen vervolgstappen.

projectnr. 172707
april 2010
revisie 01

Natuurtoets Wellerwaard
Onderzoek naar beschermde natuurwaarden
gemeente Noordoostpolder

2 Resultaten

2.1 Bureaustudie

Het plangebied bevindt zich in de kilometerhokken x:181/y:528, x:181/y:529, x:182/y:529 en x:183/y:529 (zie figuur 1), in de gemeente Noordoostpolder.

In het kilometerhok 181-528 is het voorkomen van vaatplanten en amfibieën goed onderzocht. Er is in dit kilometerhok één beschermde, maar algemeen voorkomende, vaatplantensoort aangetroffen en er zijn drie beschermde, maar algemeen voorkomende, amfibieënsoorten aangetroffen. Volgens de gegevens van natuurloket komen er in dit kilometerhok negen beschermde broedvogelsoorten voor. In het kilometerhok 181-529 zijn amfibieën redelijk onderzocht: er zijn drie beschermde amfibieënsoorten aangetroffen waarvan één strikt beschermde soort. In het kilometerhok 183-529 is alleen het voorkomen van vaatplanten goed onderzocht maar zijn geen beschermde soorten aangetroffen.

De overige soortgroepen en/of kilometerhokken zijn redelijk, matig of niet onderzocht. Hiervan zijn bij het natuurloket geen gegevens bekend over beschermde soorten voor de betreffende kilometerhokken.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in een uurhok of kilometerhok betekent niet direct dat deze soorten ook daadwerkelijk in het projectgebied voorkomen. Het projectgebied omvat slechts een deel van de betreffende kilometerhokken en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats. Met behulp van het veldbezoek is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid verkregen worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het projectgebied.

Naast de gegevens van het Natuurloket is gebruik gemaakt van de gegevens in verschillende verspreidingsatlassen. Het betreft hier gegevens van de soortgroepen broedvogels (SOVON, 2002), zoogdieren (Atlas van de Nederlandse zoogdieren, 1992), libellen (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002), dagvlinders (Tax, 1989), reptielen en amfibieën (www.RAVON.nl), vissen (Nie, 1997; www.RAVON.nl) en insecten (www.Naturalis.nl). Ook is gebruik gemaakt van eerdere inventarisaties (Buro Bakker, 2005, Rijsewijk et al., 2005 en Reinhold et al., 2008).

Het gebied langs de Burchttocht is in 2005 geïnventariseerd op beschermde planten- en diersoorten (Buro Bakker, 2005). Naast een aantal beschermde broedvogels zijn (sporen van) de volgende beschermde soorten amfibieën aangetroffen: gewone pad, bruine kikker, rugstreeppad en kleine watersalamander. Daarnaast zijn (sporen van) de volgende zoogdieren aangetroffen: bosmuis, veldmuis, bosspitsmuis, mol, haas, ree, wezel en vos. Deze zoogdieren zijn zogenaamde algemene soorten waarvoor een vrijstelling van de Flora- en faunawet geldt in het kader van activiteiten voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

In 2004-2005 is door RAVON een verspreidingsonderzoek naar de rugstreeppad in de Noordoostpolder uitgevoerd (Rijsewijk et al., 2005) in opdracht van de Provincie Flevoland. Uit dit onderzoek blijkt dat in het kilometerhok 181 - 529 binnen het plangebied 6 - 14 roepende dieren zijn waargenomen. Ook de verkenning van Buro

Bakker in 2005 leverde 3 rugstreeppadden op ten noorden van de Burchttocht. Hieruit volgt dat een deel van het plangebied actueel leefgebied is van de rugstreeppad.

In de periode 2005-2007 zijn Landschapsbeheer Flevoland en de Zoogdiervereniging-VZZ, in opdracht van de Provincie Flevoland gestart met een vleermuisproject (Reinhold et al., 2008). Dit met het doel zoveel mogelijk vleermuiswaarnemingen te verzamelen en om verblijfplaatsen te lokaliseren. Uit onderzoek naar de Flevolandse vleermuizen blijkt dat de omgeving van de Casteleynsplas wordt gebruikt door vleermuizen om te foerageren. Het betreft hier de soorten: meervleermuis, watervleermuis, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis.

2.2 Terreinbezoek

Het plangebied is door een ecooloog bezocht op 24 april 2009. Hieronder wordt kort aangegeven wat de bevindingen zijn per aangetroffen biotoop in het plangebied.

Akkers en watergangen

Het plangebied bestaat voornamelijk uit intensief agrarische gronden. Hier worden gewassen als, aardappel, granen, wortelen en bieten verbouwd. Aan de randen van deze percelen zijn ruigere vegetaties te vinden met soorten als rode en witte klaver, vergeet-mij-nietje, weegbree, glanshaver, schijfkamille en ridderzuring. Beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen. Deze kruidenrijke vegetatie is geschikt voor algemene muis- en spitsmuissorten (o.a. veldmuis en bosspitsmuis). Incidenteel kan de wezel en hermelijn aangetroffen worden. De haas werd niet waargenomen, maar wel verwacht.

In de watergangen langs de agrarische percelen stond tijdens het terreinbezoek weinig tot geen water. Dergelijke watergangen die tijdelijk water bevatten, zijn geschikt als voortplantingsplaats voor rugstreeppadden. Echter, amfibieën en vissen zijn niet aangetroffen. In het voorjaar worden de agrarische percelen naar verwachting gebruikt als broedplaats voor weidevogels. Het gaat hier om de kievit, scholekster, gele kwikstaart, graspieper en veldleeuwerik.

Foto 1 en 2: akkers in het plangebied.

Burchttocht en omgeving

Tussen de Burchtweg en de Burchttocht is inmiddels gestart met de aanleg van een ecologische verbindingszone. De werkzaamheden hiervoor zijn bijna klaar. Er is hiermee een deel van een ecologische verbindingszone gerealiseerd, waarbinnen recreatie mogelijk is en ook waterberging kan plaatsvinden als er extreem veel neerslag valt. Ook dit gebied maakt onderdeel uit van de corridor Emmeloord-Kuinderbos. In het gebied zijn kikkerpoelen, een zwaluwenwand en paaipplaatsen voor vissen aangelegd. Voor bezoekers is er een fietspad, een wandel- en ruiterspad en zijn er enkele picknickplaatsen. Het

heringerichte gebied komt er gevarieerd uit te zien. Er zijn onder meer de volgende biotopen aanwezig: vochtig bloemrijk grasland, graslandruigte, bloemrijk grasland, plantsoen, water en bomen.

Voor de start van deze werkzaamheden is een ontheffing ex. art. 75 Flora- en faunawet aangevraagd voor de rugstreeppad en verkregen. Mitigerende maatregelen zijn getroffen om verstoring of doden van deze Habitatrichtlijnsoort te voorkomen.

Foto 3 t/m 6: de ecologische verbingszone in aanleg, een aardappelakker en mitigerende maatregelen voor de rugstreeppad.

De oeervegetatie van de Burchttocht bestaat voornamelijk uit riet, daarnaast zijn ruigtekruiden als kleeftkruid, fluitekruid, akkerdistel en brandnetel aangetroffen. Beschermde plantensoorten worden niet verwacht. De Burchttocht zelf is niet geschikt als voortplantingsplaats voor strikt beschermde amfibieën omdat de tocht vis bevat. Algemeen voorkomende amfibieën zoals gewone pad en meer- en bastaardkikker kunnen in de Burchttocht wel worden verwacht. In de omringende watergangen kunnen strikter beschermde amfibieën in het voorjaar wel tot voortplanting komen. Op de aardappelakker werd een haas waargenomen. Daarnaast zijn de randen geschikt als leefgebied voor o.a. de veldmuis en bosspitsmuis. De verbingszone wordt gebruikt door vleermuizen om te foerageren. Weidevogels als de Kievit, scholekster, gele kwikstaart en mogelijk de veldleeuwerik zijn in het voorjaar als broedvogel aan te treffen.

Casteleynsplas

Ten westen van het projectgebied bevindt zich de Casteleynsplas. De Casteleynsplas is omgeven door een bosgebied. Het bos is in 1978 ingeplant met o.a. eiken, populieren en elzen. Het bosgebied biedt een geschikt broedbiotoop voor verschillende struweel- en bosvogels zoals zwartkop, koolmees, merel, boomkruipers en zwarte kraai.

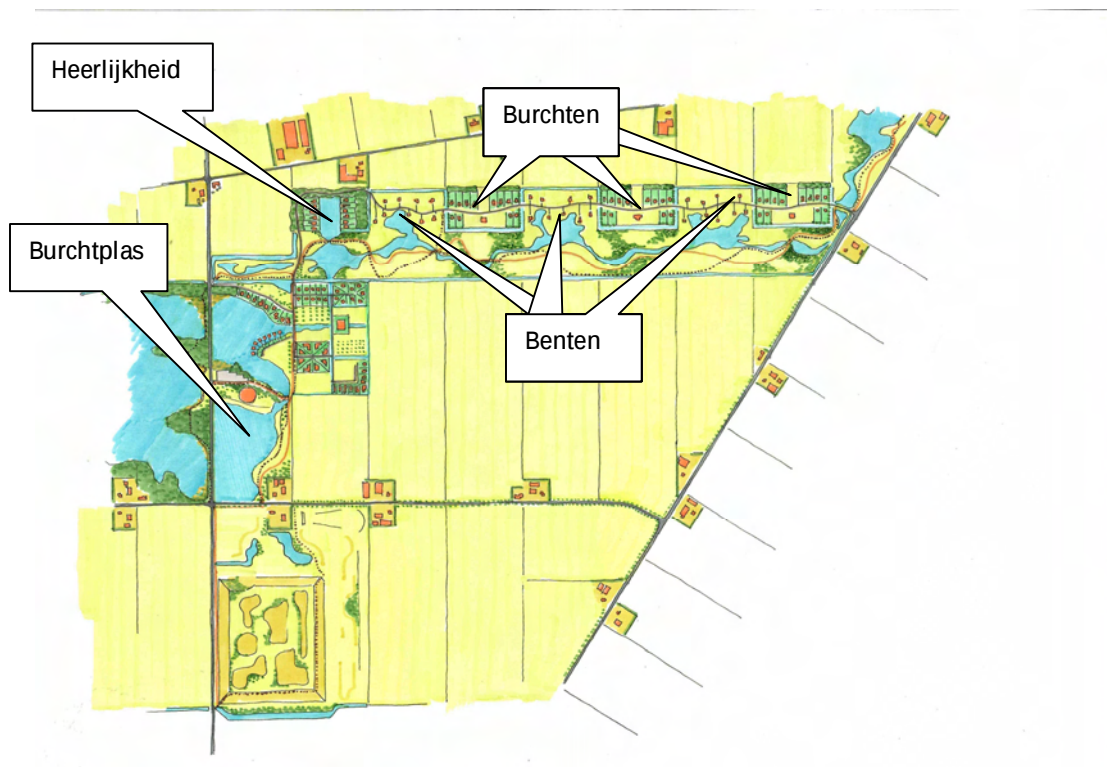
Foto 7 en 8: water en bossen rondom de Casteleynsplas.

In de plas en de omringende watergang werden meerkoeten, eenden en een aalscholver waargenomen. In het bosgebied en de randen zijn verschillende soorten zoogdieren te verwachten, o.a. bosmuis, rosse woelmuis, woelrat, vos, konijn, wezel en hermelijn. Het bosgebied en de oeverzone worden gebruikt als foerageergebied voor vleermuizen. Uit onderzoek naar de Flevolandse vleermuizen (Reinhold et al., 2008) blijkt dat de omgeving van de Casteleynsplas wordt gebruikt door vleermuizen om te foerageren. Het betreft hier de soorten: meervleermuis, watervleermuis, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Van de watervleermuis en de ruige dwergvleermuis is het waarschijnlijk dat dezen gebruik maken van de bomen rond de Casteleynsplas als verblijfsplaats. Er komen verschillende vissoorten voor. De rugstreeppad is hier niet aangetroffen en wordt gezien het diepe water en het voorkomen van vis in dit water niet verwacht. Algemeen voorkomende amfibieën zoals gewone pad en meer- en bastaardkikker kunnen hier wel worden verwacht.

3 Toetsing effecten planontwikkeling

3.1 Beschrijving voorgenomen activiteit

In het project “Wellerwaard” worden ca. 165 woningen gerealiseerd. Daarnaast omvat het plan natuurontwikkeling met recreatieve functies. Figuur 2 geeft de begrenzing en de inrichting van de Wellerwaard weer.

Figuur 2: Voorgenomen inrichting van de Wellerwaard.

De Wellerwaard kent vier deelgebieden:

- § De Burchtplas is een gebied voor bijzondere woningbouw met vrijstaande woningen. De koppeling van het verkeerslint (ontsluitingsweg door het plangebied) is met het Friese pad tevens de hoofdaansluiting van het plangebied. Dit gebied heeft deels een recreatief karakter. Er komt een openbaar strand met horecavoorziening. Voor een tiental campers is een standplaats mogelijk. Het water heeft een recreatieve functie voor roeien, kanoën e.d. In dit deel is ook een parkeergebied opgenomen.
- § Woongebied de Heerlijkheid is een overgang van het lint naar de burchtgebieden met een serie vrijstaande woonhuizen.
- § Woongebied de Burchten bestaat uit drie ruime gezamenlijke landschappelijke kavels met vrijstaande woningen binnen vastgestelde bouwvlakken waarbij de ruimte rondom die vlakken openbaar gebied blijft. De woningen bevinden zich in een parkachtig landschap.

§ Woongebied de Burchten bestaat uit drie gebieden, welke elk rondom zijn afgeschermd met boombeplanting. Als centrum binnen elk gebied komt een moderne burcht met een tiental woningen c.q. appartementen.

Groen en water zijn beide belangrijke planaspecten. In het bos wordt met hoogteverschillen gewerkt. De oevers worden natuurvriendelijk ingericht.

Bij de aanleg komt er in totaal 550.000m³ grond vrij. Daarvan is 1/3 grond en 2/3 zand. De initiatiefnemer streeft ernaar om tijdelijke zanddepots zo klein mogelijk te houden en de grond zo snel mogelijk in het werk toe te passen.

3.2 Consequenties per soortgroep

Uit de bureaustudie en het terreinbezoek blijkt dat in het plangebied enkele beschermde en soorten zijn te verwachten. Per aanwezige beschermde soortgroep worden hieronder kort de consequenties van de activiteit en de mitigerende maatregelen aangegeven.

3.2.1 Vogels

In het algemeen kan worden gesteld dat ingrepen in het plangebied tijdens het broedseizoen (15 maart – 15 juli) sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. Wettelijk gezien wordt daarom ook geen ontheffing verleend indien (broed)vogels worden verstoord.

De effecten op (broed)vogels in het plangebied en de directe omgeving zullen beperkt zijn. Effecten zijn er alleen als de werkzaamheden plaats vinden in het broedseizoen. Indien de werkzaamheden in de periode september - maart aanvangen is sprake van een permanente verstoring, voordat vogels tot broeden komen. Door deze verstoring zullen broedvogels het plangebied mijden als broedplaatsen.

In het plangebied worden de gele kwikstaart, graspieper en veldleeuwerik als broedvogels verwacht. Deze soorten staan op de Rode Lijst. De Rode Lijst heeft geen juridische status (in de zin van effectbeoordeling en compensatie), maar een signaleringsfunctie. In de agrarische gebieden in de omgeving van Emmeloord is voldoende geschikt foerageer- en broedgebied aanwezig voor deze soorten. De gunstige staat van instandhouding van de gele kwikstaart, graspieper en veldleeuwerik komen niet in het geding.

Conform de zorgplicht (zie 3.4) is het van belang om voor het broedseizoen, indien noodzakelijk vegetatie te verwijderen, hierdoor zijn er geen effecten op (broed)vogels tijdens het broedseizoen.

Nadat het gebied ingericht is, kan weer broedgebied ontstaan voor - afhankelijk van de inrichting - moeras- en watervogels of struweelvogels.

De gunstige staat van instandhouding van de in het plangebied voorkomende of verwachte vogelsoorten zal niet worden aangetast wanneer werkzaamheden buiten het broedseizoen aanvangen.

3.2.2 Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren

Door de inzet van zware machines lopen dieren het gevaar om gedood te worden. De werkzaamheden kunnen met name schade veroorzaken aan algemene muizensoorten en spitsmuizen. Deze schade is maar moeilijk te voorkomen, omdat deze soorten bij onraad hun hol in vluchten en zich bij gunstige omstandigheden nagenoeg het hele jaar voortplanten. Ze leven echter geen van allen in kolonies. Door deze solitaire levenswijze, het betrekkelijk kleine oppervlak aan biotoop en de hoge reproductiesnelheid zal de schade zeer beperkt zijn. De gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten komt niet in het gedrang.

Effecten op kleine zoogdieren zoals muizen kunnen worden beperkt door de werkzaamheden gefaseerd uit te voeren. Dit houdt in dat eerst de vegetatie zo kort mogelijk wordt gemaaid of verwijderd, alvorens in een later stadium bouwrijp te maken. Het hierdoor eerst minder geschikt gemaakte leefgebied kan dan tijdig door de aanwezige zoogdieren worden verlaten.

Grotere zoogdieren, als de vos, haas, konijn, woelrat, hermelijn en wezel hebben grote leefgebieden en zullen tijdens de werkzaamheden het plangebied mijden. In de omgeving is voldoende geschikt leefgebied aanwezig voor deze soorten. Effecten op populatieniveau van deze soorten worden niet verwacht.

Om het onbedoeld doden van egels te voorkomen is het raadzaam om voor verwijderen van vegetatie het plangebied te controleren op eventueel aanwezige egels. Indien egels worden aangetroffen, kunnen ze worden verplaatst naar geschikt biotoop in de omgeving.

Na de herinrichting van het gebied is dit als nieuw leefgebied geschikt voor grondgebonden zoogdieren.

De gunstige staat van instandhouding van grondgebonden zoogdieren zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ingreep.

Vleermuizen

In het plangebied worden foeragerende vleermuizen verwacht, en dan voornamelijk rond de bossages van de Casteleynsplas en de aangelegde ecologische verbindingzone. Er verdwijnen geen vliegroutes, foerageerplaatsen en verblijfplaatsen voor vleermuizen. Verstoring (licht, geluid, e.d.) van 's avonds en 's nachts jagende en trekkende vleermuizen is in de aanlegfase niet aan de orde, omdat de werkzaamheden overdag zullen plaatsvinden.

In de gebruiksfase kan sterke verlichting van de ontsluitingsweg het jagen en vliegen van sommige vleermuissoorten negatief beïnvloeden. De negatieve effecten kunnen worden verminderd door het nemen van mitigerende maatregelen. Rekening houdend met de mogelijke mitigerende maatregelen (onder andere uitvoering buiten de kwetsbare periodes en lichtuitstraling naar de omgeving minimaliseren) zijn er geen negatieve effecten op vleermuizen.

Door de aanleg van waterpartijen, oevers, beplanting en bebouwing in het plangebied ontstaat in ruime mate nieuw leefgebied voor vleermuizen.

De gunstige staat van instandhouding van vleermuizen zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ingreep.

3.2.3 Amfibieën

Bastaardkikker, gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander

Schade aan amfibieën is het grootst als de werkzaamheden in het voortplantingsseizoen plaatsvindt (maart tot en met juli). In deze periode zijn zowel de volwassen dieren als larven aanwezig in het water. Na de voortplanting verlaten sommige amfibieën het water om het landbiotoop op te zoeken en later om te overwinteren. Zij overwinteren in holletjes in de bodem, onder bladafval, takkenhopen of stenen.

Bij uitvoering van de werkzaamheden zullen mogelijk overwinterings-, en voortplantingsplaatsen van amfibieën worden verstoord en vernietigd. Dit geldt met name voor soorten die in het water overwinteren, namelijk de bastaardkikker. De bastaardkikker is een algemeen voorkomende soort. Indien de werkzaamheden buiten de voortplantingstijd en overwintering worden uitgevoerd is de schade beperkt. De ingreep heeft geen effecten op populatieniveau.

De gewone pad en de bruine kikker zoeken het water alleen op tijdens de voortplanting (maart -juli) en zijn daarna afwezig en bevinden zich in het landbiotoop. De kleine watersalamander is tijdens de voortplantingsperiode (april - mei) in het water te vinden. Kort na de voortplanting verlaten kleine watersalamanders het water en zijn te vinden in het landbiotoop. De gewone pad, bruine kikker en deels ook de kleine watersalamander overwinteren op het land. De gewone pad in holletjes onder de grond. Het winterbiotoop van de volwassen kleine watersalamander omvat allerlei vorstvrije plekken op het land, vaak in de omgeving van menselijke bewoning. Overwinteren in het water is echter ook mogelijk. Een enkel exemplaar van de kleine watersalamander die in het water overwintert, kan worden verstoord waarbij de overwinteringsplaats kan worden vernietigd. Het gaat hier om algemeen voorkomend soorten.

Rugstreeppad

Uit het gebiedsdekkende onderzoek naar de rugstreeppad (Rijsewijk et al., 2005) blijkt dat in het kilometerhok 181 - 529 binnen het plangebied 6 - 14 roepende dieren zijn waargenomen. Ook de verkenning van Buro Bakker in 2005 leverde 3 rugstreeppadden op ten noorden van de Burchttocht. Hieruit volgt dat een deel van het plangebied actueel leefgebied is van de rugstreeppad. Er zijn in het plangebied geen rugstreeppadden waargenomen ten zuiden van de Burchttocht. Ook werden tijdens het terreinbezoek, op geschikte plaatsen geen rugstreeppadden aangetroffen. Aangenomen mag worden dat het plangebied ten zuiden van de Burchttocht niet geschikt of bereikt kon worden door de rugstreeppad. De hoge walbeschoeiing van de Burchttocht leek als een onoverkoombare barrière te werken voor rugstreeppadden. Echter door de inrichting van de ecologische verbindingzone is de barrière voor rugstreeppadden ook verdwenen. Hierdoor komt de rugstreeppad momenteel mogelijk ook ten zuiden van de Burchttocht voor. Voor het inrichten van het gebied is een ontheffing voor de rugstreeppad noodzakelijk. Aangezien voor de ecologische verbinding inmiddels een ontheffing is verkregen is het aan te raden om een aanvulling op deze ontheffing aan te vragen bij het bevoegde gezag.

Door de aanleg van waterpartijen en oevers in het plangebied ontstaat in ruime mate nieuw leefgebied voor amfibieën.

Binnen het ontwerp van de golfbaan is de zone tussen de stort en de holes direct naast de stort ingericht als ecozone voor het leefgebied van de rugstreeppad. Deze ecozone valt buiten het plangebied 'Wellerwaard'.

De gunstige staat van instandhouding van algemene amfibieënsoorten zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ingreep.

Managementplan Rugstreeppad

In het kader van het soortenbeleid is door de Provincie Flevoland en het Ministerie van LNV (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) een pilot opgestart om na te gaan of werkwijzen mogelijk zijn waarmee bepaalde activiteiten en ontwikkelingen relatief gemakkelijk doorgang kunnen vinden zonder dat de duurzame instandhouding van streng beschermde soorten in gevaar komt. Een nieuw instrument hiervoor kan zijn het ontwikkelen van managementplannen voor streng beschermde soorten met een breed verspreidingsgebied.

Het doel van het managementplan is het bieden van een kader waarbinnen de gunstige staat van instandhouding van de rugstreeppad in de Noordoostpolder wordt gegarandeerd, waardoor de soort inclusief het bijbehorende leefgebied in stand blijft en ruimtelijke ontwikkelingen niet geremd worden door uitgebreide ecologische onderzoeken en juridische procedures.

Het komt er op neer dat wanneer er rugstreeppadden aanwezig zijn, er bij ruimtelijke ontwikkelingen natuurinclusief ontworpen wordt: er wordt binnen planvorming voorzien in nieuw leefgebied voor de rugstreeppad (zowel water- als landhabitat). Dit nieuwe leefgebied dient te worden aangelegd op de projectlocatie of elders in de polder, op minder dan 3 km afstand van bezet leefgebied. Bovendien wordt voorzien in beheer. Door middel van planning van de maatregelen in ruimte en tijd wordt voorkomen dat bestaand leefgebied verloren gaat. Indien dit toch het geval is, kan de oppervlakte daarvan worden gesaldeerd met de oppervlakte nieuw gecreëerd leefgebied. Het resultaat dient een netto positief saldo aan rugstreeppaddenhabitat te zijn. Compensatie van waterpartijen is reeds verplicht. Dit dient echter zodanig vorm te worden gegeven dat er meerwaarde voor de rugstreeppad ontstaat. Nieuw leefgebied dient te worden gerealiseerd voordat bestaand leefgebied wordt aangetast.

Uitvoering vindt plaats op een zorgvuldige wijze. Dit betekent dat door middel van planning van de maatregelen in ruimte en tijd nadelige effecten op bestaand leefgebied worden voorkomen. Indien er wateren aanwezig zijn dient er zoveel mogelijk buiten het voortplantingsseizoen (april tot eind juli) te worden gewerkt. Als dat, ondanks zorgvuldige planning, leidt tot frustratie van het project, worden wateren zoveel mogelijk ontzien. Dit betekent dat in het voortplantingsseizoen zoveel mogelijk om de wateren heen wordt gewerkt. Zorgvuldig omgaan met landhabitats van de rugstreeppad heeft vooral betrekking op hun overwinteringsplaatsen. Deze schuilgelegenheden dienen met name vanaf begin oktober tot eind maart te worden ontzien. Individuele exemplaren van de rugstreeppad op projectlocatie worden weggevangen en uitgezet in het nieuw gecreëerd leefgebied, voordat aantasting van de locatie plaatsvindt. Er wordt voorkomen dat individuen weer het aangetaste gebied in kunnen lopen.

Bij bouwprojecten en infrastructurele projecten worden tijdelijke habitats (ondiepe regenplassen) gecreëerd langs de randen van de bouwlocatie. Hiermee wordt voorkomen dat functionele voortplantingswateren van rugstreeppadden ontstaan midden in de bouwlocatie, met een hoge kans op vernietiging voordat het voortplantingsseizoen ten einde is. Indien er nog exemplaren van de rugstreeppad aanwezig zijn wanneer het project opgeleverd wordt, moeten deze individuen worden weggevangen en uitgezet in bestaand leefgebied. Uitgangspunt is dat bij de realisatie van de Wellerwaard wordt gewerkt conform het Managementplan Rugstreeppad.

Momenteel is het "Managementplan Rugstreeppad" nog niet officieel in werking en geen van de partijen heeft het nog ondertekend. Een ontheffing ex. art. 75 Flora- en faunawet is dus (nog) noodzakelijk, ook wanneer er gewerkt wordt conform het plan.

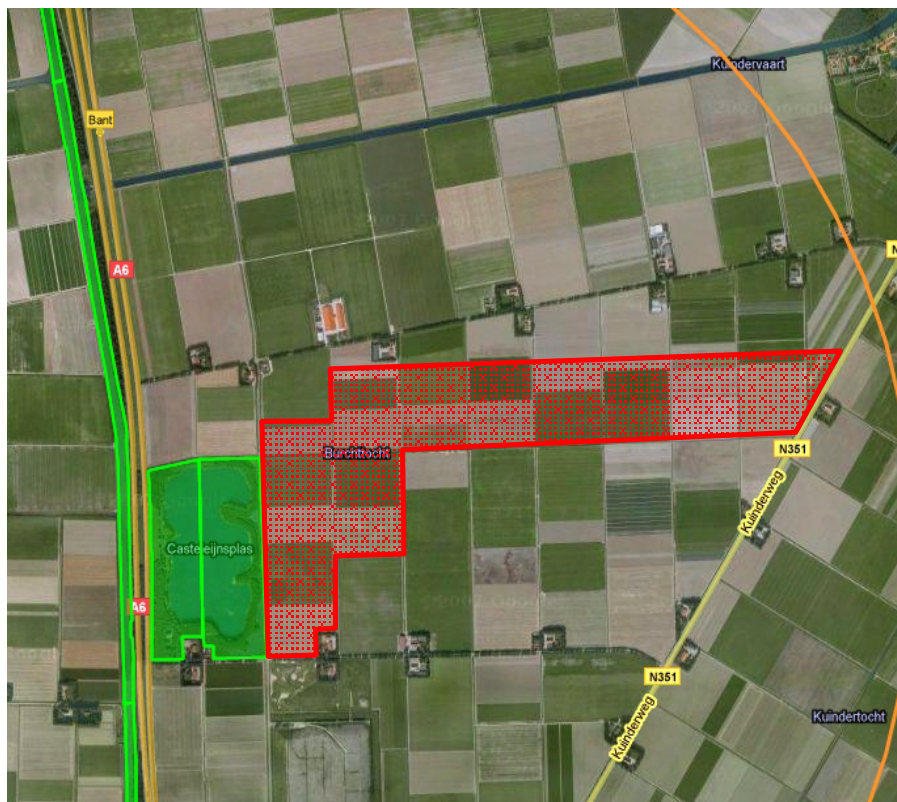
3.2.4 Planten

Er zijn geen effecten te verwachten op beschermde planten, omdat ze niet zijn aangetroffen tijdens het terreinbezoek en de aangetroffen biotopen niet geschikt zijn.

3.2.5 Overig beschermde soorten

Er zijn geen effecten te verwachten op andere beschermde soorten, zoals dagvlinders, libellen en andere ongewervelden. Het aangetroffen biotoop is niet geschikt.

3.3 Effecten EHS

Figuur 3: Ligging van de EHS (groen gearceerd) ten opzichte van de Wellerwaard.

3.3.1 Provinciaal beleid EHS

De provincie streeft met de ecologische hoofdstructuur in de provincie Flevoland naar een samenhangend netwerk van natuurgebieden. Deze samenhang ontstaat door het vergroten van natuurgebieden, de ontwikkeling van nieuwe natuurgebieden en de aanleg van ecologische verbindingszones. De ecologische hoofdstructuur moet bijdragen aan het oplossen van de problemen als verdroging, vermesting en versnippering. Het doel is om te komen tot duurzame populaties van kwetsbare planten- en dieren.

Figuur 3 geeft de ligging van de EHS ten opzichte van Wellerwaard weer.

Ten westen van het projectgebied bevindt zich de Casteleynsplas. De Casteleynsplas maakt als "Overige EHS" deel uit van de ecologische hoofdstructuur in de provincie Flevoland. Overige EHS: deze gebieden hebben vaak een hoge lokale waarde, deels door de ligging in of nabij de kernen, maar soms ook door bijzondere abiotische waarden of bijvoorbeeld als landschappelijk element. De omvang of de gebruiksdruk zijn echter zodanig dat het alleen met hoge beheersinspanningen mogelijk is om deze waarden ook duurzaam te blijven beheren. Deze gebieden lenen zich voor de saldobenadering, waarbij nadrukkelijker dan bij de waardevolle gebieden ook verplaatsing aan de orde kan zijn.

De beslissing of een ingreep in de EHS kan doorgaan, hangt naast de instandhouding van het aantal hectares EHS, in eerste instantie af van de mate van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden (wk&w) van het gebied. Om significante aantasting van kenmerken en waarden te toetsen, dienen deze nauwkeurig vastgesteld te zijn, bij voorkeur aan de hand van goed uitgewerkte definities. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied.

Natuurdoelen 2018 voor de Casteleynsplas:

Zoetwatergemeenschap

Bloemrijk grasland

Rietland en ruigte

Bosgemeenschap op zeeklei

Voor de Casteleynsplas zijn de kenmerken en waarden nog niet nauwkeurig vastgesteld. Wel is er een inschatting gemaakt van de mogelijke effecten op de bij de bovengenoemde natuurdoelen behorende natuurwaarden.

Saldobenadering

De provincie Flevoland wil natuur beschermen en ontwikkelen, maar ook ruimte hebben om andere maatschappelijke ontwikkelingen zoals woningbouw en recreatie optimaal vorm te geven. De natuurwetgeving hanteert een 'nee, tenzij'-regime: nieuwe activiteiten zijn niet toegestaan, tenzij kan worden aangetoond dat de beschermde habitats en soorten daarvan geen schade ondervinden. Slechts indien een blijvende gunstige staat van instandhouding voor soorten en habitats gegarandeerd is, kan 'nee, tenzij' worden omgebogen in een door de provincie gewenst 'ja, want'. De provincie wil hiervoor gebruik maken van een systeem van saldobenadering. Het uitgangspunt van deze benadering is dat de maatschappelijke en ecologische ontwikkelingen zodanig vorm worden gegeven dat zij elkaar niet belemmeren, maar versterken. Als elders binnen het Flevolandse natuursysteem een vergelijkbare of grotere verbetering wordt gerealiseerd, kan plaatselijk een verslechtering van de natuurkwaliteit acceptabel zijn.

3.3.2 Beschrijving EHS gebied 'Casteleynsplas'

Ten westen van het projectgebied bevindt zich de Casteleynsplas. De Casteleynsplas is de grootste plas binnen de Noordoostpolder. Het betreft een zandwinplas (23 ha) met een min of meer natuurlijk uiterlijk. De Casteleynsplas is omgeven door een bosgebied (13 ha). Het bos is in 1978 ingeplant met o.a. eiken, populieren en elzen. Het bosgebied biedt een geschikt broedbiotoop voor verschillende vogels, zoals zwartkop, matkop, groenling, putter, kneu, appelvink, rietgors, wielewaal, koolmees, merel, boomkruiper en zwarte kraai. Ook voor soorten als de ijsvogel, dodaars, fuut, knobbelzwaan, kuifeend, meerkoet en wilde eend is geschikt broedbiotoop aanwezig.

In het bosgebied en de randen zijn verschillende soorten zoogdieren te verwachten, o.a. bosmuis, rosse woelmuis, woelrat, vos, konijn, wezel en hermelijn. Het bosgebied en de oeverzone worden gebruikt als foerageergebied voor vleermuizen. Uit onderzoek naar de Flevolandse vleermuizen (Reinhold et al., 2008) blijkt dat de omgeving van de Casteleynsplas wordt gebruikt door vleermuizen om te foerageren. Het betreft hier de soorten: meervleermuis, watervleermuis, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Van de watervleermuis en de ruige dwergvleermuis is het waarschijnlijk dat dezen gebruik maken van de bomen rond de Casteleynsplas als verblijfsplaats. Er komen verschillende vissoorten voor. De rugstreeppad is hier niet aangetroffen en wordt gezien het diepe water en het voorkomen van vis in dit water niet verwacht. De plas is door het voorkomen van vis ook niet geschikt als voortplantingsplaats voor overige amfibieën.

Ontwikkelingsmogelijkheden en beperkingen

De Casteleynsplas is een erg diepe plas (plaatselijk ca 18. meter diep) en daarom niet geschikt voor waterrecreatie. Deze plas heeft de functie bijzondere waternatuur, het water heeft een goede chemische en ecologische kwaliteit. Het gebied ligt langs de A6 wat een verstoring factor is. Er is hierdoor invloed van verkeerslawaaï. Vogels en overige (doel)soorten die erg gevoelig zijn voor verstoring door geluid zullen in dit gebied niet voorkomen.

3.3.3 Effecten op EHS gebied 'Casteleynsplas'

Omdat het plangebied nabij een EHS gebied ligt is het noodzakelijk om te beoordelen of er effecten op de waarden van de EHS kunnen optreden. Alle effecten zijn beschreven ten opzichte van de referentiesituatie (nulalternatief). De referentiesituatie is de situatie ten gevolge van voorziene ontwikkelingen die in het studiegebied plaatsvinden op basis van vigerend beleid (autonome ontwikkelingen in 2020), zonder de realisatie van de corridor.

Verstoring EHS

Het project doorsnijdt de EHS niet, ruimtebeslag van de EHS is dus niet aan de orde. Ook vinden er geen ingrepen in de waterhuishouding plaats en heeft de Wellerwaard geen effect op de waterhuishouding van de Casteleynsplas. Gezien de aard van de werkzaamheden worden eventuele effecten op natuurwaarden voornamelijk veroorzaakt door verstoring door geluid en licht. Aan de hand van deze criteria zijn de mogelijke effecten onderzocht en beoordeeld.

Verstoring door licht

Licht kan verstoring geven voor sommige soorten vleermuizen. Ook vogels en andere (nacht)dieren kunnen hier gevoelig voor zijn. Uitstraling van licht vanuit de horecavoorziening, wegen en woningen dient zoveel mogelijk voorkomen worden.

De Wellerwaard leidt naar verwachting niet tot een wezenlijk effect op de lichthinder in de omgeving. Op de ontsluitingswegen binnen het plangebied, in de woningen en de horecavoorziening zal verlichting gebruikt worden. Daarnaast is sprake van lichthinder door het verkeer in en rond het plangebied. De verlichting van de wegen en horecavoorziening kan zo gekozen worden dat de uitstraling naar de omgeving minimaal is. Door de ligging van woningen binnen bosschages bij de Burchtplas is de lichtuitstraling naar de omgeving daar beperkt. Door het feit dat de horecavoorziening en de andere woningen niet altijd afgeschermd zijn door opgaande beplanting zal er wel sprake zijn van enige lichtuitstraling naar het open gebied. De verwachting is niet dat er hierdoor veranderingen in dichtheden van doel(soorten) zullen optreden.

Verstoring door geluid

Door de realisatie van de Wellerwaard verandert de geluidbelasting op de omgeving. De ontwikkeling leidt tot een toename van het aantal bewoners en daarmee tot een toename van het aantal verkeersbewegingen van en naar de Wellerwaard. Daarnaast zal het gebruik en het beheer van de recreatieve voorzieningen een aanvullende geluidsbelasting op de omgeving veroorzaken.

Verstoring van broedvogels door het geluid van wegverkeer is relatief goed onderzocht. Zang is voor deze soortgroep een belangrijk communicatiemiddel. Deze communicatie kan worden verstoord door de aanwezigheid van andere geluidsbronnen. Uit diverse onderzoeken blijkt dat de dichtheid van broedparen langs snelwegen en spoorlijnen afneemt naarmate de afstand tot deze infrastructuur kleiner (en de geluidsbelasting dus hoger) wordt. Het blijkt dat voor bijvoorbeeld weide- en bosvogels bij een geluidbelasting vanaf 42 dB(A) effecten op gaan treden. Daarentegen zijn er ook waarnemingen die erop duiden dat bepaalde vogelsoorten wennen aan geluid, getuige de aanwezigheid van vogels in stedelijk gebied, op en rond militaire oefenterreinen en bij luchthavens.

In de huidige situatie is er reeds sprake van een hoge geluidsbelasting in de EHS. De geluidsbelasting in het EHS-gebied komt nergens beneden de 45 dB(A). Aan de zijde van de A6 is de geluidsbelasting nog veel hoger. Hier is sprake van veel verkeerslawaai. Dit houdt in dat er al sprake is van een verminderde draagkracht van het gebied voor broedende vogels. Ten opzichte van autonome ontwikkeling neemt het geluidbelast gebied nauwelijks toe. In de praktijk is een dergelijke kleine verandering in geluidbelasting niet waarneembaar, en dus ook niet van invloed op de verstoringgevoelige vogels in het gebied. De conclusie die hieruit volgt is deze verandering is te gering dat er veranderingen in dichtheden van broedvogels en niet-broedvogels zullen optreden.

Voor de overige fauna geldt dat (doel)soorten die erg gevoelig zijn voor verstoring voor geluid in dit gebied niet zullen voorkomen (er is er veel invloed van verkeerslawaai). Ten opzichte van autonome ontwikkeling neemt het geluidbelast gebied nauwelijks toe. Ook voor deze soorten geldt dat deze verandering zo gering is dat er geen veranderingen in dichtheden van overige fauna zullen optreden.

Conclusie

Door de werkzaamheden nabij de Casteleynsplas worden de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied niet significant aangetast. Ten opzichte van autonome ontwikkeling neemt het geluidbelast gebied nauwelijks toe. De verlichting van de wegen en horecavoorziening kan zo gekozen worden dat de uitstraling naar de omgeving minimaal is. Voor de fauna geldt dat deze verandering zo gering is dat er geen veranderingen in dichtheden van overige fauna zullen optreden.

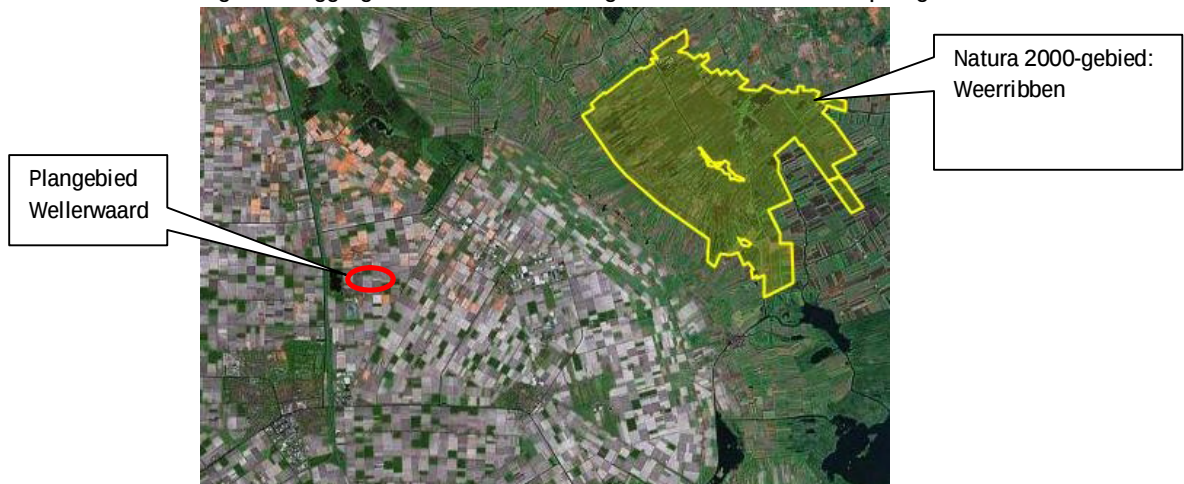
Door de aanleg van waterpartijen, oevers en beplanting in het plangebied ontstaat nieuw leefgebied voor flora en fauna. Samen met de inmiddels aangelegde ecologische verbindingzone bij de Burchttocht vergroot dit de mogelijkheid voor uitwisseling van soorten. Hiermee is een blijvende gunstige staat van instandhouding voor soorten en habitats gegarandeerd.

3.4 Effecten Natura 2000-gebied Weerribben en Wieden

Het plangebied heeft geen beschermde status in het kader van de Natuurbeschermingswet (beschermde natuurmonument of Natura 2000-gebied = Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebied).

Figuur 4: ligging van het Natura 2000-gebied Wieden t.o.v. het plangebied

Figuur 5: ligging van het Natura 2000-gebied Weerribben t.o.v. het plangebied

Natura 2000-gebied Wieden en Weerribben

Ten oosten van het plangebied liggen op ruime afstand de Natura 2000-gebieden Weerribben en Wieden (zie figuur 4 en 5; de kortste afstand bedraagt circa 7 km).

Conform de Natuurbeschermingswet zijn voorgenomen ingrepen slechts toegestaan als duidelijk is dat er geen negatieve gevolgen te verwachten zijn op de instandhoudingsdoelstellingen van de omringende Natura 2000-gebieden (externe werking). Externe werking kan ontstaan doordat de ingreep effect heeft op bijvoorbeeld de foerageergebieden die grenzen aan de Weerribben en de Wieden of doordat de ingreep effect heeft op het grond- en oppervlaktewatersysteem.

Beide Natura 2000-gebieden liggen op ruime afstand van het plangebied vandaan. De leefgebieden van de kwalificerende habitats en soorten waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen, hebben op basis van het hydrologische model geen eco(hydro)logische relatie met het plangebied. Externe werking kan worden uitgesloten. Er worden geen negatieve effecten van de voorgenomen activiteit op de Natura 2000-gebieden Weerribben en Wieden verwacht.

projectnr. 172707
april 2010
revisie 01

Natuurtoets Wellerwaard
Onderzoek naar beschermde natuurwaarden
gemeente Noordoostpolder

4 Conclusie

Flora en Faunawet

Kort samengevat is het resultaat van de natuurtoets dat zich in het plangebied zuidelijk van de Burchttocht geen strikt beschermde dier- of plantensoorten bevinden die de voorgenomen activiteit wezenlijk kunnen beïnvloeden. In het kader van de m.e.r.-procedure zijn er vanuit flora en fauna geen belemmeringen voor het ontwikkelen van de Wellerwaard.

Voor het inrichten van het gebied is een ontheffing ex. art. 75 Flora- en faunawet voor de rugstreeppad noodzakelijk zolang het Managementplan Rugstreeppad niet formeel voorziet in een vrijstelling voor deze soort. Aanbevolen wordt om een aanvulling op de reeds verkregen ontheffing (voor werkzaamheden aan de ecologische verbinding) aan te vragen bij het bevoegde gezag.

Sinds de inwerkingtreding van het Vrijstellingsbesluit geldt voor de groep van algemene soorten een vrijstelling van de ontheffingsplicht. De aangetroffen en verwachte soorten in het plangebied die effecten ondervinden van de voorgenomen ingreep vallen onder deze groep van algemene soorten. Er hoeft dan ook geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd voor uitvoering van de werkzaamheden.

EHS

Door de werkzaamheden nabij de Casteleynsplas (EHS) worden de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied niet significant aangetast. Ten opzichte van autonome ontwikkeling neemt het geluidbelast gebied nauwelijks toe. De verlichting van de wegen en horecavoorziening kan zo gekozen worden dat de uitstraling naar de omgeving minimaal is.

Natuurbeschermingswet

Op basis van het hydrologisch model is geen eco(hydro)logische relatie met het plangebied vastgesteld. Een externe werking van de ingreep op beschermde gebieden in de omgeving van het plangebied wordt uitgesloten. Er zijn zeker geen negatieve (significante) effecten van de voorgenomen ingreep op de kwalificerende natuurwaarden van het Natura 2000-gebieden Weerribben en Wieden. Een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is niet noodzakelijk.

4.1 Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

Werken buiten kwetsbare periode

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien voorbereidende werkzaamheden, als bouwrijp maken, in die periode worden uitgevoerd, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Werken in kwetsbare periode

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren die in winterslaap gaan. Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen.

4.2 Tot slot

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op beperkte inventarisatiegegevens van derden, literatuuronderzoek en een verkennend terreinbezoek.

Eenmalig onderzoek kan niet geheel uitsluiten, dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, beschermde soorten worden aangetroffen. Gezien het gebruik van het terrein en de marginale natuurwaarden zijn de risico's op verstoring van beschermde soorten minimaal. Eventueel aangetroffen soorten dienen verplaatst te worden naar geschikt leefgebied in de omgeving.

Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3de herziene druk.

Buro Bakker, 2005. Verkenning Flora- en faunawet voor de aanleg van een natuurbouwstrook langs de Burchttocht. Buro Bakker adviesburo voor ecologie te Assen, in opdracht van Waterschap Zuiderzeeland.

Coelen van der, J.E.M (red), 1992. Verspreiding en ecologie van amfibieën en reptielen in Limburg. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht. Stichting RAVON, Nijmegen.

Diepenbeek, A. van & J. van Delft, 2006. Het waarnemen van Amfibieën en Reptielen. Stichting RAVON, Nijmegen.

Diepenbeek, A. van & R. Creemers, 2006. Herkenning Amfibieën en Reptielen. Stichting RAVON, Nijmegen.

Reijnen, M.J.S.M., Veenbaas, G. & Foppen, R.P.B., 1992. Het voorspellen van het effect van snelverkeer op broedvogelpopulaties. DWW & IBN-DL

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.

Provincie Flevoland, 1999. Nota Natuur en Landschap. Provincie Flevoland, december 1999.

Provincie Flevoland, 2006. Omgevingsplan Flevoland. Vastgesteld bij besluit van Provinciale Staten van Flevoland, van 2 november 2006 nr. ROV/00.091163-/A.

Provincie Flevoland. Gebiedsplan voor natuur en landschap. Vastgesteld bij besluit van Gedeputeerde Staten van Flevoland, nr. ROV/02.090535/A.

Rijsewijk, van A.C., W. Bosman en R. Zolling, 2005. Gebiedsdekkend onderzoek naar het voorkomen van de rugstreeppad (Bufo calamita) in de provincie Flevoland. Stichting RAVON, in opdracht van Provincie Flevoland.

SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.

www.ravon.nl
www.natuurloket.nl

projectnr. 172707
april 2010
revisie 01

Natuurtoets Wellerwaard
Onderzoek naar beschermde natuurwaarden
gemeente Noordoostpolder

Bijlage 1: Wettelijk Kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming omvat de beschermde natuurmonumenten (aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998) en de Speciale Beschermingszones (SBZ), aangewezen in het kader van de Vogel- en/of de Habitatrichtlijn. De gebiedsbescherming van de SBZ is sinds oktober 2005 volledig geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving in de Natuurbeschermingswet 1998.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook buiten de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Ruimtelijke ontwikkelingen worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied.

Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit de kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet.

Natuurbeschermingswet 1998

Het wettelijk toetsingskader van de gebiedsbescherming is verankerd in de Natuurbeschermingswet 1998 die op 1 oktober 2005 in werking is getreden. Internationale verplichtingen uit de Vogelrichtlijn zijn hiermee in nationale regelgeving verankerd. Voor de Habitatrichtlijngebieden geldt echter dat de overheid bij vergunningverlening de habitattoets uit dient te voeren conform de EU-habitatrichtlijn, zolang het gebied nog niet formeel is aangewezen door het ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij. Op dit moment vallen de Habitatrichtlijngebieden op grond van jurisprudentie nog onder de rechtstreekse werking van de Habitatrichtlijn. De Vogelrichtlijn gebieden zijn in 2000/2003 wel formeel aangewezen en vallen derhalve onder de Natuurbeschermingswet 1998.

Conform de Natuurbeschermingswet 1998 en de Habitatrichtlijn zijn de voorgenomen ingrepen slechts toegestaan als duidelijk is dat er geen (significante) negatieve gevolgen te verwachten zijn op de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Als er wel mogelijk negatieve effecten te verwachten zijn, maar niet significant, dient er een verslechterings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd. Het bestuursorgaan geeft de vergunning dan af als uit de beschikbare informatie blijkt dat hierdoor de kwaliteit van de natuurlijke habitats en habitats van soorten niet verslechtert en geen verstoring van de soorten plaatsvindt, of dat er beperkingen/voorwaarden aan de vergunning zijn verbonden waarmee deze aantasting in voldoende mate wordt weggenomen.

De Natuurbeschermingswet 1998 biedt de juridische basis voor de aanwijzing en de vergunningverlening met betrekking tot te beschermen natuurgebieden. Hierbij worden drie typen gebieden onderscheiden:

- Natura 2000 gebieden. Dit zijn in totaal 161 gebieden die zijn aangewezen als Speciale Beschermingszone (SBZ) in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn.
- Beschermde natuurmonumenten. Deze gebieden zijn onder de oude Natuurbeschermingswet benoemd tot Staatsnatuurmonument of Beschermde natuurmonument. Deze status van deze gebieden vervalt wanneer zij nu onderdeel uitmaken van een Natura 200 gebied.
- Gebieden die de Minister van LNV aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen zoals Wetlands.

Het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet 1998.

De hoofdvraag tijdens de oriëntatiefase aan een toetsing van Natuurbeschermingswet 1998 is of er kans bestaat op een significant negatief effect. Er zijn drie scenario's.

1. Er is zeker geen kans op effecten **à** geen vergunningplicht
2. Er is een kans op een mogelijk negatief effect, maar zeker niet significant negatief **à** vergunningaanvraag via verslechterings- en verstoringsstoets
3. Er is kans op significant negatieve effecten **à** vergunningaanvraag via passende beoordeling **à** toets aan ADC-criteria; Alternatieven, Dwingende reden, Compensatie

In de situaties bedoeld onder 2 en 3 volgt op de oriëntatiefase een vergunningaanvraag door de initiatiefnemer bij het bevoegd gezag: de Gedeputeerde Staten van de provincie waarin het Natura 2000-gebied grotendeels ligt.

De *toetsingscriteria* worden gevormd door instandhoudingsdoelen die zijn geformuleerd door het Ministerie van LNV voor alle soorten en habitats waarvoor het Natura-2000 gebied is aangewezen. (www.minlnv.nl/natuurwetgeving)

De aanwijzing als Speciale beschermingszone betekent niet dat voorgenomen ontwikkelingen bij voorbaat zijn uitgesloten. Wel moet voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met, of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een speciale beschermingszone, op grond van art. 6 lid 3 van de Habitatrichtlijn, een passende beoordeling worden gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. De eerste stap omvat het nagaan of er significante effecten te verwachten zijn, uitgaande van het voorzorgsprincipe (uitgaan van 'worst case'), inclusief de bepaling van externe negatieve werking. Indien het effect als significant wordt beoordeeld, dient een 'passende beoordeling' te worden gemaakt.

Toetsingscriteria Natuurbeschermingswet

Staat van instandhouding

De instandhoudingsdoelstellingen (art 19d en 19f) zoals bedoeld in de Natuurbeschermingswet 1998 beschrijven de doelen voor de instandhouding van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties in het wild levende plant- en diersoorten,

zoals vereist in het kader van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Deze natuurwaarden moeten in een gunstige staat van instandhouding gebracht of gehouden worden (zie box).

**Box 1 Gunstige staat van instandhouding uit " Algemene Handreiking
Natuurbeschermingswet 1998, LNV, oktober 2005."**

De 'staat van instandhouding' van een natuurlijke habitat wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer :

- het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat en de oppervlakte van die habitat binnen dat gebied stabiel zijn of toenemen, en
- de voor behoud op lange termijn nodige specifieke structuur en functies bestaan en in de afzienbare toekomst vermoedelijk zullen blijven bestaan, en
- de staat van instandhouding van de voor die habitat typische soorten gunstig is.

De 'staat van instandhouding' voor een soort wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven;
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden;
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

Significantie

De methode voor het vaststellen van het oordeel "niet of wel significant" is niet vastgelegd in een wettelijk beoordelingskader. Door diverse partijen worden verschillende methoden gebruikt. Het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit benadrukt dat vooral het beschrijven van de relatie dosis – effect van belang is. In ieder geval dienen alle beïnvloedingsvariabelen beschreven te worden, ook al is er inhoudelijk weinig over bekend. Op deze manier wordt duidelijk op basis waarvan de significantie van een ingreep is beoordeeld. Aandachtspunten bij de beoordeling van significante effecten op de beschermde waarde van Natura-2000 gebieden hangt af van de kwetsbaarheid van die beschermde waarden en de aard van de activiteit. Daarnaast zal gekeken moeten worden naar de samenloop van verschillende versturende factoren (bv. geluid- en lichthinder samen). Tevens moet rekening worden gehouden met cumulatieve effecten van andere ontwikkelingen.

Het beoordelingskader van de Vogelrichtlijn is gebaseerd op het voorzorgprincipe "nee, tenzij...". In de Vogelrichtlijn spelen de begrippen "significant effect op de instandhoudingsdoelstelling" en " aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied" een hoofdrol. Op basis hiervan wordt "significant effect/aantasting wezenlijke kenmerken" beschreven als:

"Veranderingen in abiotische situatie en de ruimtelijke structuur, die de natuurlijke dynamiek te boven gaan en het leefmilieu van planten- en/of diersoorten zodanig beïnvloeden dat er letterlijk unieke situaties verloren dreigen te gaan of ecologische processen blijvend verstoord worden, of het voortbestaan van populaties van nationaal zeldzame soorten of voor dat systeem kenmerkende soorten op termijn niet meer op hetzelfde niveau verzekerd is, dan wel de betekenis van een gebied voor soorten aanmerkelijk afneemt".

Cumulatieve effecten

Bij het bepalen of de activiteit significante effecten kan hebben met volgens de 'Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998' van het LNV ook rekening worden gehouden met cumulatieve effecten. Hiervan kan sprake zijn als naast het project, handelingen en

plannen plaatsvinden die in combinatie mogelijk schadelijk zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen. In onderstaande box wordt onderscheidt gemaakt naar de verschillende stadia van projecten.

Box 2 Hoe dient onderscheidt gemaakt te worden naar verschillende stadia van projecten, handelingen of plannen? uit "Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998, LNV, oktober 2005."

- Voltooide plannen en projecten: hoewel reeds voltooide plannen en projecten niet direct hoeven te worden meegenomen, zijn er gevallen voorstelbaar waarbij dat wel moet, met name indien zij blijvende gevolgen voor het gebied hebben en er aanwijzingen bestaan voor een patroon van geleidelijke teloorgang van de natuurlijke kenmerken van het beschermde gebied.
- Goedgekeurde maar nog niet voltooide plannen en projecten: als deze zijn goedgekeurd, maar nog niet voltooid moeten deze volledig in de beoordeling worden meegenomen.
- Voorbereidingshandelingen: in principe behoren ook voorbereidingshandelingen voor een plan of project in de beoordeling te worden meegenomen. Hiervan kan worden afgeweken indien er alleen nog maar sprake is van voorbereidingshandelingen, waarbij de realisatie van het betrokken plan of project een toekomstige onzekere gebeurtenis is. Daarvan is bijvoorbeeld sprake als in een plan de mogelijkheid tot de ontwikkeling van de activiteit wordt geboden, maar dat nog niet de zekerheid bestaat dat op de vastgestelde locatie daadwerkelijk het project wordt gerealiseerd en er nog een toetsmoment volgt waarop de activiteit (inclusief cumulatie) wordt beoordeeld.

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt daarnaast de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord.

Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of om een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten overal in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ in werking getreden. Middels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting,

1. Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af het de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB:
Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een algehele vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat. Soorten die vallen onder de vrijstelling betreffen onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemeen voorkomende muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos; algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje, Brede wespenorchis en Gewone dotterbloem.

- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB:
Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'(lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.
Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan drie criteria wordt getoetst (zware toets): er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht.

Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de Das, verschillende amfibieënsoorten waaronder Rugstreeppad en Kamsalamander en vissoorten waaronder Grote modderkruiper

- Vogels

Vogels zijn opgenomen in tabel 2 van de Flora en faunawet. Alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd, waarbij getoetst wordt volgens het zwaarste beschermingsregime van tabel 3 soorten. Voor broedvogels wordt in principe echter geen ontheffing verleend, omdat negatieve effecten eenvoudig zijn te voorkomen door buiten het broedseizoen te werken. Dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.